SIAŬBIT THE SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U. S. A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1972 Listapad-Śniežań Nr.88 (h.15) November-December, 1972

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor) : Rev. Francis Cherniawski

Redakcyja "Siaŭbita" žadaje Svaim Čytačom Viasiołych Kalad i ščaślivaha Novaha 1973 *Hodu!*

Pasłuchajcie vy, ludzi,

Pasłuchajcie vy, ludzi
Viestku hałosnu
Vielmi radosnu
Voś hetu:
   Boh-Syn źjaviŭsia,
   Užo naradziŭsia
      Dla śvietu.

Kaho mieŭ Boh spradvieku
Ź nieba prysłaci -
Ludziej zbaŭlaci
Ad hrechu:
   Užo naradziŭsia,
   Ludziam źjaviŭsia
      Pad strechu.

N A U H O D K I B O Ž A H A N A R O D Ž E Ń-
N I A.

" Chrystus naradziŭsia,idzicie pakłanicca".
(Łuk.2,11.)

1. Katalickaja Eklezija śviatkuje Božaje Narodžeńnie vielmi uračysta. Ad papy Gregora Vialikaha,katory pamior u 604 hodzie,pazvolena adpraŭlać try liturgii.Adnu Pasterku a poŭnačy,druhuju ranicaj, a treciuju u dzień. — Pieršaja a poŭnačy maja prypaminać ciamnatu i sum za Zbavicielam."Pastuchi,jakija pilnavali aviečak,ubačyli Aniola i aśviečajučy blesk i skazaŭ im Anioł:"Nia bojciesia,voś ady apaviaščaju vam vialikuju radaść,jakaja budzie usim ludziam,bo siońnia naradziŭsia Zbaŭca Pan Chrystus,u mieście Davodovym"(Ł.2,8-11). Jahonaja matka Maryja addaje naležnuju česć.

U druhoj liturgii,paśla rańniaj zary,uschodzie sonca,jasnaści niebieskaj. Zbaŭca,Pan naš."Śviatłaść budzie jaśnieć siońnia nad nami,bo naradziŭsia nam Pan"(Introit). - U treciaj liturgii stavić nam Eklezija prad vočy patrojnaje narodžeńnie: Rodžeńnie pradviečnaje,jak Boha u adnosinach da Boha - Ajca,narodžeńnie u časie,jak čałavieka i narodžeńnie duchovaje praz ažyŭleńie ducham Eklezii,katoraja jość mistyčnym Jahonym Ciełam".Dzień paśviačańnia zajaśnieŭ nam: Idzicie narody i abažajcie Pana,bo siońnia vialikaje śviatło zyjšło na ziamlu.Alleluja.Idzicie pakłaniciesia".

2. "Naradziŭsia nam Pan i nazvany budzie Pradviečny,Boh.Kniaź supakoju,Ajciec pryšłaha,katoraha karaleŭstvu nia budzie kanca"(Introit Pasterki.

Boh-Čałaviek,usia mahutnaść Boža u słabym dziciaci Božym,ležačaha u betlejemskaj stajni u najvialikšaj ubohaści.Achviara Chrystusa dziele našaha zbaŭleńnia raspačynajecca ad pieršaj chviliny pryjścia na śviet. Ale Eklezija u dzień Božaha Narodzeńnia zvaročyvajecca da nas,pakazyvajučy takža duchovuju staranu pryjścia na śviet Zbaviciela."Naradziŭsia Pan śvietu,Boh Ajciec pryšłaha vieku,katoraha karaleŭstva nia budzie kanca. (Introit Pasterki). - Tuju niaźmiernuju mahutnaść, Božuju,skryŭ Božy Zbaŭca u dabracie i łaskavaści,

kab nas,pavodle miłaserdzia Svajho,zbavić i praz abmyćcio adradžeńnia i adnovu Śviatoha Ducha,katoraha zysłaŭ na nas ščodra praz Jezusa Chrystusa ,Zbaviciela našaha,kab my,apraŭdani Jahonaj łaskaj,byli spadkabiercami,pavodle nadziei viečnaha žyćcia u Jezusie Chrystusie Panu našym"(L.) druhoj lituhii. "Ty Pan,uhruntavaŭ ziamlu,a dzieły ruk Tvaich jość niebiosy. Jany zahinuć, a Ty isnavać budzieš.Ty jość sam. Časy tvaje niaspyniacca" (Lek.3-aj Lit.). "Idzicie paklanicca".

2."Nichaj moc žyćcia,čerpana z hetaha Sakramentu,adrodzić nas,Panie,jak cudoŭnaje Tvajo Narodžeńnie napraviło ludzkuju naturu" (Pa Kom.2.L) "Nichaj Božaje Narodžeńnie adrodzić nas duchova praz ažyvieńnie ducham Eklezii",kaže nam śv Pavał Apostoł da Efezanaŭ. I vy stalisia pierad tym umieršymi praz prastupki i hrachi vašyja,jakich daŭniej dapuščalisia,pavodle taho śvietu,pavodle kniazia mocy pavietranaj.Heta značyć ducha dziejničaha u synoch niedaviarstva.Pasiarod ich i my kališ pravodzili žyćcio u pažadlivaści našaha cieła, dziejačy toje,što padabajecca našamu ciełu i myślam. I byli synami hnievu,jak i inšyja".

"Voś zastrašajučy vobraz čałavieka u niavoli złoha ducha. Biaz naturalnaha žyćcia,biaz Chrystusa, biaz łučnaści z mistyčnym Ciełam Chrystovym- Eklezijaj.Razbieščanaja praz pieršarodny hrech ludzkaja natura i ułasnyja złačynstvy." Boh,katory bahaty u miłaserdzia u vialikaj svajej miłaści, jakoj nas umiłavaŭ,kali my byli pamieršymi praz hrachi, adžyviŭ nas u Chrystusie,bo Jahonaj łaskaj zbaŭleny my. Uzbudziŭ z umieršych, dazvoliŭ usieści na niebiosach u Jezusie Chrystusie" (Efez.2, 1 - 7) My zbavieny ad hrachoŭ,adrodžany da novaha žyćcia praz Jahonaje Narodžeńnie,a praz Śviatoha Ducha u Sakramencie Chrostu,stalisia dzieciami Božymi,ułučeny u mistyčnaje Cieła Chrystova.Śviataja Eklezija,Chrystus u Prynajśviaciejšym Sakramencie - jość nam pažyvam i harancyjaj našaha z umieršych paŭstańnia i žyćcia viečnaha. Boh jość miłaściaj.

U hetaki sposab vyskazałasia miłaść Božaja da nas. "Boh zysłaŭ na śviet Syna Svajho adzinarodnaha,kab my praz Jaho žyli".(1 Jan 4,8-9).

3. I žyvu užo nie ja;ale žyvie uva mnie Chrystus" (Gal.2,20). Staŭsia praz Chrystusovaje Narodžeńnie, druhim Chrystusam.Zychodzie dla mianie štodzień u chvilinu Konsekracyi na aŭtar; u śviatoj Komunii da stajenki betlejemskaj našaj dušy, kab jaje napoŭnić poŭnaściaj svajho padobienstva. Ad majej voli zaležyć,jak majo adrodžeńie u miłaści Dziciaci Božaj sfarmirujecca, Ci u žyćci našym budziem naśledavać Jahonuju miłaść da Ajca Niebiesnaha,vyračysia samoha siabie,da ubohaści betlejemskaj,da apostolskaj miłaści bližniaha.

"Umalaju Ciabie,Usiemahutny Boža,pryčyni, kab narodžany Zbaviciel śvietu,spraŭca Božaha Synoŭstva našaha,byŭ łaskaŭ takža być daŭcam nieśmiarotnaści". (Pa Komunii 3-j Liturgii). X.T.R.

****

N A J N A V I E Š A J E A B J A Ŭ L E Ń N I E.

(Praciah)

" U toj chvilinie pačuła na majej hałavie abruč iz ciarniny,katoraha kalučki mocna kałoli".- "Hetaki bol časta adnaŭlajecca"."Tak mocny - piša - jana - što chaciela skardzicca,ale Pan mnie skazaŭ: "Nie skardźsia na hety bol,bo ništo jaho niepamiakčyć. Heta jość udzieł u maich ciarpieńniach."Karona ciarniny dapaŭniaja ad hetaha času abaviazki vynahradžańnia.Jana budzie dla jaje paśviadčaniem abjednańniem z Jezusam Ukryžavanym.Častkaj ciar - pieńnia pavieranaha jej miłaści,dy znakam doŭha čakanaha prabačańnia. U niekatarych peryjedach nia schodzić ź jaje hałavy. Tajemničnyja Ciarpieńni nie astaŭlajuć nijakich znakaŭ. Napružańnie ich mahčyma było paznać blednaściaj tvaru i bolnym vyhladam vačej. Hałava jaje była pachilena napierad,nieznajchodziła supačynku ani u dzień, ani u nočy. Zastajecca tolki proba padtrymańnia jaje pad ciažaram bolu". - U hetaki sposab adbyvajecca ustupnaja navuka udziełu u dziele Adkupieńnia,da katoraha była paklikana. Jezus adsłaniaje jej pamalučku turba tuSvajho Serca,ź jakoj šukaje zahublenych aviečkaŭ i adsłaniaje dabratu,katoraj nijaki adciah niezražaje.Pry kancy Listapada paviaraje joj peŭnuju

dušu,ab katoraj Jozefa tak piša u niadzielu 28 Listapada. "Učora Pan Jezus pryjšoŭ da razdziavalni,dzie ja pracavaľa; Serca mieŭ zranienaje, a tvar vyhladaŭ tak,jak na abrazoch "Ecce Homo"" "Dakul hetaja duša nia vierniecca da Mianie,budu prychodzić prasić ciabie miłaści,katoraj jana Mnie admaŭlaje"."Kala hadziny 12-j z pałavinaj,pajšła ź Im na chvilinu da spalni i tam,pry maim łožku, z vialikaj pašanaj pakłaniłasia."Kab lapiej mahła zrazumieć moj bol,Jozefa,padzialu - sia im z taboj."- "Tady maju dušu schapiŭ bol. Jezus stajaŭ uściaž z ranienym Sercam i sumnym voblič̌cam. Ničoha nie havaryŭ. Paciašała Jaho, jak mahła. Adchodziačy skazaŭ:"Adpačyŭ pry tabie,bo pakazała Mnie miłaść." - "U paniadziełak, dnia 29-ha Listapada - piša - skazaŭ mnie u časinu razmyšlańnia: "Zastaŭlaju tabie maju ciarninavuju karonu,a ty achviaruješ Mnie jaje bol za tuju dušu. Kali budzie adciahavać z navaročyvańniem,aboje złučym našyja haračyja žadańnija je pavarotu.U hetaki sposab Serca Majo daznaje paciechi." - Vypaŭniajučy jaje dušu Svajoj dbajnaściaj ab zbaŭlańni druhich,Pan Jezus dazvalaje jej adčuvać ciarplivaść Svajho Serca. Znaje jana svaju słabaść i viedaje jak lohka moža jaje zranić najmalejšy poduch pakusy,kali Pan zastavić jeje ułasnym siłam.- Niepatraplu vyskazać, jak ciarplu - piša jana 29 -ha Listapada.Mnie zdajecca, što duša maja jość daloka ad Jaho - cieła vyčarpanaje,biaz advahi..." - Pytajecca ady svajho Pana,što choča ź joj zrabić u takim stanie vyčarpańnia i niaźmiernaha smutku? - "Chaču - kaža - Jon- kab u takim źjednańi žyła z maim Sercam,kab ništo niepatrapiło addalić ad Jaho". A,havoračy da jaje vialikadušnaści,kaža: " Chaču adpačyć u tabie, nieadmaŭlaj mnie taho,što mnie naležycca". "Ja ady tak bajusia,što nia budu mieć času na pracu - pryznajecca Jozefa - skazała Jamu:"Panie, ja spaźniŭsia u maich zaniaćciach". "Ciž niaviedaješ,što Ja Panam tvajho serca i usiej tvajej istoty?" (budzie dalej).

NAM TREBA NAD HETYM PAVAŽ_ NA ZADUMACCA.

Bielarusy na Čužynie,śviedamyja svaich nacyjanalnych abaviazkaŭ,viaduć relihijna-hramadzkuju i nacyjanalnuju pracu paasobku i hramadoj,pašyrajuć praŭdzivyja viestki pra Bielaruś,pra niadolu biełaruskaha narodu siarod čužyncaŭ,havorać pra metu našaha zmahańnia. Časta-husta vyniki hetaj pracy byvajuć dobryja i vielmi dobryja.Naša emihracyja asieła,zamacavałasia i žyvie nia tolki ahulnym žcciom danaha narodu,ale žyvie i svaim biełaruskim. Maje svaje parafii,svaje arhanizacyi.Taksama nazirajecca u našych asiarodkach metanakiravanaść pracy. Maralny i palityčny bok budujecca na zdarovych asnovach.Raniejšy padzieł zacirajecca.Praŭda,byvajuć jašče vyskački paasobnych ludziej,jakija škodziać našamu nacyjanalnamu žycciu.Heta źjava jość i siarod inšych narodaŭ.Suprać takich vystupajuć usie razam. My taksama pavinny heta rabić.

Usio heta dobra,nas raduje darobak toj ci inšaj našaj arhanizacyi,ci paasobnych ludziej,ale maskalam heta psuje nastroj.Jany bačać,što Biełarusy vyrvalisia z ichnich kipciuroŭ i nie chočuć pryznavać maskala za "staršaha brata".Maskali dali zahad,kab usie pramaskoŭskija arhanizacyi,u jakich jość niaśviedamyja Biełarusy,taksama pačali uvodzić u svaje prahramy na kulturnych vystupach,ci na śviatkavańniach biełaruskija pieśni,biełaruskija hulni,pačali havaryć pra niezaležnaść BSSR,navat śviatkavali uhodki jaje stvareńnia.Heta stalasia u vyniku našaj pracy. - Naša nacyjanalnaja praca, asobna na mižnarodnym padmostku,dala-b šmat lepšyja vyniki,kab pracaj našych arhanizacyjaŭ kiravaŭ HŠ BVF,a padtrymoŭvali Krajovyja Štaby prychilnyja arhanizacyi. Vynik byŭ-by nadta dobry.Adnak,na vialiki žal,hetaja spaŭpraca nie achapiła ŭsie biełaruskija arhanizacyi.Mnohija damahajucca,kab było stvoranaje nacyjanalnaje pradstaŭnictva biełaruskaj emihracyi, jakoje kiravała-b pracaj na mižnarodnym padmostku . Kali-b takoje pradstaŭnictva było stvorana,usie byli-b za adno.

6. Dyk u čym sprava? Nie čapajcie ani BCR,ani Rady BNR,a raniej sprobujcie stvaryć takoje pradstaŭnic-

tva.Kali-b takoje pradstaŭnictva apraŭdała siabie pracaj,dyk jano z časam samo saboj stałasia-b nacyjanalnym pradstaŭnictvam nie tolki dla nas na čužynie,ale i dla našaha narodu.

Praŭda, na mescoch časam pracujuć kaardynacyjnyja kamitety,ale heta nie stała i biezmetanakiravanaści. - U prapanovánaje mnoj pradstaŭnictva pavinny uvajści samyja aktyŭnyja siabry ad kožnaj arhanizacyi,ci pa dvuch,kali arhanizacyja jość vialikaja. Jasna,kožnaja arhanizacyja,jakaja prystupiła-b da hetaha,pavinna była-b kiravać svajoj pracaj tak,kab karyść była ahulnaja,prysłuchovalisia siabry,ci uprava jaje da hołasu pradstaŭnictva.

Heta tolki maja prapanova. Što takoje pradstaŭnictva patrebnaje,viedaje kožny. Pačniom z małoha, a kali apraŭdaje praca,dyk sama pa siabie uzraście aŭtarytet takoha pradstaŭnictva i pašana jamu ad čužyncaŭ. -My achvotna adpuścim staronki našaha časopisu,kali chto choča vykazać svaje dumki adnosna hetaj spravy. Pišycie da nas listy na hetu temu,kali chto nie moža hetaha napisać artykułam,to my pašyrym Vašy dumki na staronkach časopisu našaha.

Čakajem. "Biełaruskaja Praŭda"

M O J P A H L A D.

Kali byŭ u polskaj kalonii u Francyi, to bačyŭ,što u kažnaj kolonii byli arhanizacyi. Byli katalickija,narodnyja, himnastyčnyja,socyjalistyčnyja, kamunistyčnyja. Zvyčajna usiakija rabili abchody svaich hadaŭščynaŭ,narodnyja śviaty dy i viačaryny. Nia było šmat salaŭ na takija abchody. Pry abchodach,kažnaja arhanizacyja chaciełа mieć dachod Dzielataho arhanizavali kalainnuju viarchoŭku. Byŭ heta "Kamitet" u kolonii. Składaŭsia jon z uradaŭ arhanizacyjaŭ. Heta była hałava u kalonii.Abhavaryvali ahulnyja spravy,vyznačali dni svaich abchodaŭ. Urady kamitetaŭ tvaryli źviazi. Pry šmatlikich,roznych arhanizacyjach, byli i roznyja źviazi. U nas niama tak šmat arhanizacyjaŭ. Tavarystvaŭ - niamožna zaličyć da narodnych uradaŭ.Dzielataho treba było-b, kab arhanizacyi vybrali-b taki kamitet, katóry prynamsia, złučaŭsia pry ahulna narodnych abchodach,

U ŚVIATLE PRAŬDY.

Havaryć praŭdu lohka, a manić ciažka, adnak, kali maskalam havaryć praŭdu niavyhadna, dyk maniać, padmacoŭvajuć svaje "dokazy" svaimi staŭlennikami. Kab ichniaja mana była macniejšaj, była "praŭdaj", jany dajuć svaim staŭlennikam pačotnyja tytuły.

U 1969 h. "Hołas radzimy" vydaŭ knižku A. Abiecadarskaha pad nazovam "U śviatle niaabvieržnych faktaŭ", nazyvajučy aŭtara zahadčykam kafiedry historyi BSSR, doktaram histaryčnych navukaŭ, prafesaram, siabra karespandentam akademii pedahahičnych navuk SSSR. Vydaviectva nazyvaje jaho hetak hołasna tamu, kab čytačy pryniali manu za praŭdu, jakuju jon piša. Krykam, adnak, nie zaŭsiody biaruć umacavańni. Nas taksama nie pierakanaje mana Abiecadorskaha, bo na manie my znajemsia.

Vastryjo Abiecadorskaha "dokazu" - many skiravanaje suproć tych, chto havora praŭdu pra Biełaruś. Hetaja praŭda vielmi niavyhadnaja maskoŭskim imperyjalistam, bo biełaruski narod choča vyrvacca z kipciuroŭ Moskvy i maje na heta histaryčnuja asnovy. - Bryhadzira Abecadorskaha aburaje mocna toje, što nie tolki Biełarusy havorać praŭdu pra svoj narod i kraj, ale i čužyncy dałučajuć svoj hołas da hetaje praŭdy, padmacoŭvajuć jaje. Staŭlennik Moskvy Abecadorski raspraviŭsia ź imi koratka i prosta-nazvaŭ ich nacyjanalistami, amerykanskimi i niamieckimi imperyjalistymi, jakija byccam imknucca padarvać "leninskuju družbu narodaŭ". My viedajemčym pachnie "leninskaja družba narodaŭ"- ślapaja pasłuchmianaść Moskvie. - Abiecedorski havora, što idejalohičnaje zmahańnie miž kamunizmam i kapitalizmam nabyvaje u našy dni asabliva vostry charaktar. Hetaje zmahańnie nie maje ničoha supolnaha z vyzvolnym zmahańniem biełaruskaha narodu. Biełaruski narod zmzhajecca u pieršuju čarhu za svajo nacyjanalnaje vyzvaleńnie, za svaju dziaržavu, a tady pa vyzvaleńni razviaža usie nabalełyja pytańni tak, jak hetaha budzie chacieć sam narod, a nie moskal ci palak.

Paśpiechami SS nichto nie zachaplajecca, bo takich pośpiechaŭ, jakija zadavolili-b čałavieka SS jašče nie maje. Ci-ž heta pośpiechi, kali da niedaŭna treba było

čakać u čarzie hadzinami na chleb,na bulbu za chaładzilnikam. - Abiecedorskaha aburaje i toje,što na Zachadzie cikaŭlecca minułym paniavolnych Maskvoju narodaŭ. A jak-ža? Usim viedama,što amal usie panievolnyja Maskvoju narody stajali raniej vyšej ad maskaloŭ u kulturnym i dziržaŭnym darobku. Tolki tady jany zaniepali,kali trapili u maskoŭskuju niavolu. Savieckaja ułada nie vyzvaliła ich,ale jašče macniej prycisnuła ich,pieratvaryła ichnyja krainy u kalonii. Ci-ž havaryć praz heta jošć prastupstvam? Nie amerykanskija imperyjalisty, i nie niamieckija dušać biełaruski narod, maskali. Ci-ž jošć padstava abvinavačvać amerykancaŭ i niemcaŭ za toje,što jany havorać praŭdu pra heta?

Skul raptam uziałosia serca u Abecadorskaha da vyniščanych niemcami Biełarusaŭ? Ci-ž "historyk" nie viedaje, što savieckaja ŭłada biez vajny vyniščyła dva razy bolej Biełarusaŭ, jak niemcy u čas vajny. Zreštaj,maskali byli vinavaty ŭ tym,što niemcy vyniščyli Biełarusaŭ,bo heta byŭ niamiecki adkaz za toje,što maskali zabivali iz-za vuhła niemcaŭ. Maskali viedali heta,dyk čamu nie spynili svaje pravakacyi?

Bačna,"historyk" nikoli nie čuŭ pra "biełyja miadźviedzi",pra "čornyja vorany", pra Sibir,pra kalektyvizacyju,pra "kulturnuju revalucyju", pra zmahańnie z pieražytkami,pra čystki pra razkułačvajeńnie i h.d. Nahody było šmat na toje, kab vyniščać "zakonna" biełaruski narod,bo Biełarusy jošć kostkaj u horle maskoŭskaha imperyjalizmu.

Heta-ž nie paklop nacyjanalistych,što Biełarusoŭ nie prybyvaje,a adbyvaje,choć naturalny pryrost nasielnictva jošć vialiki. Dzie jany? Čyrvonaja miatła padmiataje nahanami,vyvazami.Błahi z Abecedorskaha historyk,kali hetaha nie bačyć,nie viedaje. A treba kab usio viedaŭ, Tady šukaŭ-by vorahaŭ Biełarusi nie za miažoj,a ŭ siabie. - Heta-ž nie paklop nacyjanalistych, a praŭda,što u h. zv. BSSR vydajecca tak mała biełaruskich knih,što abdzieliš imi 20 tysiač bib-

łatek,11 tysiač škoł,bo usiaho vydajecca 2 - 3 tysiačy paasobnikaŭ.Pry čym tut amerykanski i niamiecki imperyjalizm? Heta robić savieckaja ŭłada - maskali akupanty. Biez knihi na rodnaj movie idzie da kulturnaha i nacyjanalnaha zaniepadu.

Za toje,što Biełarusy na Čužynie i čužyncy havorać praŭdu ab biełaruskim narodzie,nichto nikomu nie płacić - heta naš abaviazak pierad narodam havaryć praŭdu ab minułym,ab sučasnym zmahańni biełaruskaha narodu za svaje vyzvaleńnie.

Maskoŭskaha staŭleńnika aburaje toje,što ciapier usie česnyja vučonyja pryznajuć VKL biełaruskaj dziaržavaj,što toj čas biełaruskaha narodu nazyvaŭsia "załatym viekam". Hetak nazyvajuć jaho i našy letapiscy. Hetak było ŭ sapraŭdnaści.My nia možam ciapier naprakać kniaziam,što jany ŭ toj nie rabili chaładzilnikaŭ,traktaraŭ,bo tady nidzie hetaha nia było,ale hramadzkaja dumka,svaboda,kultura była samaja pieradavaja ŭ toj čas u Biełarusi ŭ paraŭnańni z inšymi narodami,asobna roznica byla vialikaja z Maskovijaj.Što była tady panščyna, my taksama nie možam rabić naproku kniaziam,bo panščyna isnuje i pry sacyjalizmie ŭ formie kałhasaŭ. Na heta usio treba hladzieć nia čyrvonymi maskoŭskimi vačyma,a svaimi,rabić vartaść taho svaim rozumam. I ciapier pry "savieckaj uładzie"nie ŭsie siadziać na Kramli,a miljony hibiejuć na jałavi - nach u Kazachstanie,u Sibiry.

Słavianskaja mova i nazoŭ "Ruś",heta nie dokaz, što była adna narodnaść,jak starajecca dakazać Abecedorski. Słavianskaja mova była piśmovaj movaj,ale z časam jana pačała ŭbirać u siabie narodnyja havorki i takim čynam piśmovaja mova vydzialiłasia z časam dla kožnaha narodu asobna. Francuzkaja,hišpanskaja i italjanskaja taksama padobnyja movy,ale heta nie dokaz,što hetyja narody jość bratami,ci svajakami. Korani narodnaści byli hłybiej. Navat carkva maskoŭskaja roznicca ad biełaruskaj,choć asnovy abodvych cerkvaŭ jość tyja samyja.

Nazoŭ "Ruś" adnosicca tolki da Biełarusi i Ukrainy,bo ciapierašniaja Rasija nazyvałasia Maskovijaj.

Tolki 200 hod tamu nazad maskali pačali nazyvać siabie "ruskimi", kab padšycca pad sapraŭdnych rusinaŭ, rusačoŭ jak ciapier niekataryja nazyvajuć dla adroźniena ad "ruskaha", h. značyć maskoŭskaha. Padšyŭšysia pad "ruskich", maskali hetym chacieli atrymać prava na spadčynu kaliśniaj kijeŭskaj Rusi i Biełarusi. Nie dla dabra cara i polskija psiajuchi zabaranili byli biełaruskuju movu, zabaranili nazyvacca Litvoj, ci Biełarussiu. Nie hladzieli na toje što mova była "ahulnaja" słavianskaja.

Padabienstva staražytnych znachodak, ci budovaŭ taksama nie havora ab supolnaj narodnaści. Ciapier i ŭ Maskvie my možam bačyć takija samyja budoŭli, jakija jość na Zachadzie. Kaliśniaja Meksika nie viedała pra Egipt, pra Grècyju, ale mieła svaju astranomiju. A što havaryć pra susiednija narody ? Jany bačyli adzin u druhoha, što robicca pa susiedztvie. - Zreštaj, drukarstva ŭ Biełarusi było pasusiedztvie, ale drukarstva ŭ Maskovii pačałosia na 50 hod paźniej. Značycca, adnej narodnaści Biełarusaŭ z maskalami nia było.

Što-ž havaryć pra susiednija narody, jakich historyja splatałasia susiedztvam, handlovymi spravami, napadami. Sprava, adnak, nie ŭ hetym, jaki upłyŭ rabiła adna kultura na druhuju, abo jakoj darohaj jany išli, ale ŭ tym, što šmat raniej, jak dumaje "historyk" stvaryłasia biełaruskaja narodnaść za maskoŭskuju, i jana stvaryłasia nie dziakujučy maskalam, ci Marksu z Leninam, ale dziakujučy pryrodnym i Božym zakonam. Pra heta havora Vialikaja savieckaja encyklopedyja. Jak bačym, "historyk" niečytaŭ jaje. Zreštaj, Abecedorski dastaŭ pa nosie za heta ad inšych vučonych na staronkach LIM za hetyja durnicy.

Havaryć pra toje, što biełaruski narod vydzialiŭsia z słavianskich narodaŭ, dziakujučy histaryčnym abstavinam, jość ničym inšym, jak durnicaj. Biełaruski narod da takich upłyvaŭ nie padatny. Jon i da sionniašniaha dnia nie staŭsia "savieckim narodam".

Abecedorski havora, što žmudziaki panievolili Biełarusaŭ i sami paddalisia pad upłyŭ Biełarusaŭ, biełaruskaj kultury. Paśla hetaha havora, 11.

što Bielarusy paddalisia ŭplyvam ,jasna,žmudziakoŭ i tamu stvarylasia asobnaja nacyja. U pieršuju čarhu tut nima lohiki. Bo kali žmudziaki paddalisia ŭplyvam bielaruskaj kultury,dyk nie mahli sami nakinuć Bielarusam svaju kulturu,bo jaje nie mieli. My možam havaryć pra toje,što maskali paddalisia ŭplyvam tataraŭ i tamu jany adpali ad ahulnaha rusinskaha rysu.

Čamu zastalasia bielaruskaja mova,bielaruskija zvyčai,jakija lahli ŭ asnovu VKL. i to tolki na bielaruskich etničnych prastorach? Ja dumaju,što ciapier budzie jasna i prafesaru,što nijakaha ŭplyvu zboku na tvareńnie bielaruskaj narodnaści nie bylo.Bielarusy i da sioniašniaha dnia duchova pieravyšajuć susiednija narody. Nichto paźniej nia mieŭ uplyvu na bielaruskaje vyzvolnaje zmahańnie za adnaŭleńnie svajoj dziaržavy.Nichto z ciapierašnich amerykanskich i niamieckich "imperyjalistych nie dumaje paniavolić Bielaruś. Heta ŭ halavie doktara kaŭbasicca i jamuhetak čaŭpiecca ŭ halavie. Abručy rassochlisia! Kali doktar manić, dyk čamu-ž amerykancy i niemcy nie majuć prava havaryć praŭdu pra Bielarusaŭ? Maralna padtrymoŭvać.

Jak tvarylasia BSSR i SSSR,dyk nichto nie pahladzieŭ,što Bielaruś vydzielilasia z supolnaj "stararuskaj narodnaści",a abrazali Bielaruś z usich bakoŭ,padzialilisia bielaruskimi ziemlami.Hlańcie na kartu Bielarusi Juraha Popko,dyk pabačycie heta. Hetak z "bratami" nie robiać,tavaryš prafesar. Čamu-ž tady bratniamu bielaruskamu narodu,jaki hetak paciarpieŭ ad žmudzkich feadalaŭ i ad caroŭ nie dać prynamsi zlučyć svaje ziemli razam chaj sabie i ŭ BSSR, čamu nie dazvalajecca i da sioniašniaha dnia,kab bielaruskaja mova,jakaja hetak vysaka canilasia pad feadalami,nie zakrasavala svajoj milahučnasciu znoŭ na prastorach BSSR? Vychodzić tak: "rodnaja partyja" horšaja za feadalaŭ! My bačym,što bielaruskaja historyja mierajecca Abecadarskim specyjalnaj mierkaj,pryslanaj jamu z Maskvy.A heta nie vyklikaje simpatyi da "bratniaha" maskoŭskaha narodu, a naadvarot, Bielarus hladzić na maskala jak na voraha Nr 1.U hetyn nie-

vinavaty ani amerykancy,ani niemcy,a sami maskali,sami nastavili nas suprać siabie svaim šavinizmami imperyjalizmam.

Historyk choča dakazać,što VKL nie było biełaruskaj dziaržavaj. A jakoj? Biełaruski narod,biełaruskija ziemli,biełaruskaja kultura,biełaruskaja mova - byli asnovaj VKL. Ci my majem prava rabić paproki,što ŭ toj čas isnavaŭ feadalizm u V.K.L.? Ci ŭ susiedniaj Maskovii było lepš? Navat ciapier,kali navat kamunistyčnyja dziaržavy imknucca da lepšaha demakratyzmu,u SSSR panuje"dyktatura praletaryjatu".Kaliści hramadzianin VKL moh pajechać za miažu,a ciapierašni hramadzianin SSSR nie maje prava pajechać,nie havoračy ab partyjnych papichałach.

Dzivak Abecadarski. Jon choča dakazać,apirajučysia na takija"aŭterytety", Marks, Engiels,Lenin, Stalin,što dziaržava stvorana dziela taho,kab trymać uładu nad nasielnictvam pry dapamozie vojska, palicyi (NKVD),sudu i turmaŭ. Voś jakras Lenin i pabudavaŭ pieršuju sacyjalistyčnuju imperyju pry dapamozie HPU - praz rastreły,ssyłki,turmy i jana trymajecca na hetaj sile da sioniašniaha dnia.Što skaža na heta ciapier "historyk"? "prafesar", "doktar","akademik" tav.Abecedarski? Marks, i Lenin padviali jaho pad durnuju chatu. Napeŭna ŭ VKL nie było takoha žorstkaha teraru pry feadalizmie, jak ciapier pry ŭładzie "rabočych i sialan".

Vialikaje Kniastvo Litoŭskaje było stvoranaje ŭ druhoj pałovie XIII stahodździa. Ale my viedajem, što biełaruskija kniastvy isnavali šmat raniej,jak naprykład: Połackaje,Pskoŭskaje,Smalenskaje,Turaŭskaje i inš. V K.L. było złučanaje ŭ adnu dziaržavu z biełaruskich ziemlaŭ i kniastvaŭ.Stvaryć jaje było lohka,bo ničoha nie razburałasia,a tolki złučałasia,bo na usich biełaruskich raniejšych kniastvach było toje samaje - toj-ža narod,taja-ž kultura,taja-ž mova. Ułada pierašła tolki ŭ ruki adnaho kniazia. Marks i to dzivujecca,što hetaje złučeńnie adbyłosia biez pralicia kryvi,a heta dokaz,što usie našy kniastvy byli biełaruskimi i nie rabili supra-

civu da abjednańia.Bratabojčych vojnaŭ nie byŁO. BieŁaruś ciarpieŁa tolki ad susiedziej.NavahrOdcy - maskali,kali zachapili Kličeń - kryvicki horad nad vozieram Seliher,dyk horad razburyli da asnovu,"bratni" narod vybili. Rybaki,što ŭciakli ad hetaj "bratniaj" raźni,pierasialilisia na druhi bierah i zaŁažyli pasioŁak Astaškava,ad imieni rybaka Astaško. U XV stahodździ hety pasioŁak byŭ padaravany maskoŭskamu mitrapalitu . Takich razbureńniaŭ pry abjednańni bieŁaruskich kniastvaŭ nia byŁo!

Kličeń byŭ pahraničny pasioŁak miž kryvičami - bieŁarusami i maskalami. Kličeń nazyvaŭsia ad taho,što biŭ tryvohu "klikaŭ".Heta miž inšym,tolki jak dokaz,jakija razbureńni rabili maskali, kali sabirali "ruskija ziemli",bo jany nie sabirali,a zachaplali čužyja bieŁaruskija ziemli.

Vysokaja kultura,jakaja byŁa ŭ BieŁarusi ŭ čas VKL jošč dokazam,što bieŁaruskaja narodnaść stvaryŁasia šmat raniej jak maskoŭskaja,navat raniej jak ukrainskaja,choć Ukraina - Ruś mieŁa niekatoryja dasiahnieńni,ale jana nie mieŁa dziaržaŭnaha razmachu,jaki byŭ uva ŭsich halinach žyćcia VKL. I my,bieŁarusy sučaśniki,majem čym hanarycca. Hetych tradycyjaŭ trymalisia i ŭdzielniki II UsiebieŁaruskaha Kanhresu.

Vialikaja savieckaja encyklapedyja taksama pryznaje,što bieŁaruskaja nacyja stvaryŁasia pieršaja na Uschodzie Eŭropy. Tolki Abecadarski ŭpiorsia na svaim,jak toj kazioŁ. Za heta jon dastaŭ ŭžo raz pa nosie ad druhich vučonych.

Toje,što kniazi VKL byli inšaha pachodžańnia (ale nie žmudzkaha!),heta nas nie biantežyć,bo ŭ toj čas,jak jany tvaryli VKL,jany byli dobrymi bielarusami,patryjotami svajoj baćkaŭščyny,havaryli i dumali pa-bieŁarusku.Jany byli bolej bieŁaruskimi,jak uvieś sioniašni urad BSSR.

Pa inšych dziaržavach byli karali i prezydenty inšaj nacyjanalnaści,ale heta spravy nie mieniaje. Svajho času prezydentam havajskich vostravaŭ byŭ BieŁarus. Na čyrvonym kreśle ŭ Kramli siadzieŭ Stalin -hruzin,ale ad hetaha maskoŭskaja imperyja nie

paciarpieła,a Brežnieŭ navat pryznaje,što Stalin zamacavaŭ jaje. Kaciaryna-caryca druhaja,zvanaja vialikaja prastytutka,rabiła spravu dla maskoŭskaj imperyi i dziela hetaj imperyi zabaraniła karystacca biełaruskaj movaj.

Škada,što Abecadarski nia viedaje,što lètapisnaja Litva nie była Aŭkštojcijaj. Kaliśniaja sapraŭdnaja Litva była biełaruskim kniastvam - pra heta havorać užo i savieckija česnyja navukoŭcy. Nijakich śladoŭ ad inšych plemieniaŭ,jakija trapili ŭ hetaje plemia, nie zastałosia - usie byli biełarusy - litoŭcy. Asnovaj hetaha plemieni byŭ narod, a nie kniaź,a heta značyć,što Litva praŭdzivaja była biełaruskaj ziamloj.

Prykład z polskim karalom,jaki havaryŭ tolki pa-francuzki,i prykład Ameryki i Kuby ničoha nie havora,bo Ameryka i Kuba nakinuli kalonizatary. Litoŭcy (biełarusy) nie byli kalonizatorami, a byli častkaj biełaruskaha narodu,tamu ničoha novaha jany nie mahli pryniaści biełaruskamu narodu.

Maskali pierachapili nazoŭ ad staradaŭniaj Rusi,a žmudziaki pierachapili nam kaliśni nazoŭ Litva, prysabiečyli aboje sabie čužoje,pierakrucili i vyšła Lietuvia,a z Maskovii - Rosija. Z hetaha machlary vyciahvajuć sabie karyść,prysabiečyvać našu historyju i navat kulturu. U žmudziakoŭ chapaje nachabnaści havaryć,što Litva, heta ichniaja kaliśniaja dziaržava,a maskali havorać, što "Słova ab pałku Ihavarym- heta nacyjanalny maskoŭski tvor." Hety tvor nie mieŭ ničoha supolnaha z Maskovijaj,bo padziei adbyvalisia na paŭdniova-uschodnich uskrainach biełaruskich ziamiel miž Branskam i Čarnihavam,dy dalej na paŭdniu. U movie paemy šmat biełaruskich słoŭ i całych skazaŭ,jakija zachavalisia da sioniašniaha dnia ŭ biełaruskaj movie. Na historyju biełaruskaha narodu treba hladzieć tak,jak jość,dy nie paviarchoŭna,pierakručavajučy na svoj ład,vyciahvajučy sabie karyść z našaha narodnaha darobku. Kali Abecadarski nia viedaje sam,chaj zapytajeŭ druhich.

Kožny historyk pavinien viedać, što ŭ 1323 h. nia było Vilniusa, a była Vilnia.

Vilnia stałasia Vilniusam z taho času jak Vilnia stałasia "naša", a Lietuvija "vaša", h.zn. z hodu 1940. Heta pavinien viedać historyk.

Kali JahaJła - vialiki kniaź,staŭsia karalom Polščy,sprava nie źmianiłasia. - Polšča zastałasia Polščaj,a nie stała Litvoj. Čamu-ž tady, kali JahaJła byŭ kniaziem VKL musiła Litva być žmudzkaj dziaržavaj,a nie biełaruskaj? Varta historyku padumać pra heta. Kali sam nie znojdzie adkazu,chaj zapytaje baradataha Marksa,abo kapitalista Engielsa,abo łysaha Lenina,ci vusataha Stalina. - U inšym miescy svajej knižački Abecedarski zahavaryŭsia. Jon adkidaje dokazy "nacyjanalistych",jakija havorać,što asnovaj VKL byli biełarusy i biełaruskija ziemli,biełaruskaja mova i kultura. Jon ćvierdzić,što nie skład nasielnictva havoryć pra dziaržavu hetaha narodu, a dziaržava naležyć tamu narodu, u čyich rukach ułada. Kniaź - heta-ž nie narod. Kali tak,čamu BSSR nazyvajecca biełaruskaj dzieržavaj,bo ŭłada ŭ BSSR naležyć nie biełarusam,a maskalam-akupantam. Zreštaj,svajho času i navat doŭhi čas,SSSR byŭ sobskaj dziaržavaj Stalina. Čamu-ž SSSR nie staŭsia Hruzijaj ? Padumaj,tavaryš,pra heta,kali tvaja hałava jašče varyć. - Dalej Abecadarski havora,što ŭ XVI stahodździ ŭ VKL była pieravaha ukrainskaha nasielnictva,a nie biełaruskaha. Pop svaje,a čort svaje. Hetak i Abecedarski robić. U SSSR maskali nie zajmajuć pałovy ahulnaha liku nasielnictva,a čamu SSSR nazyvajecca Rosijaj, u lepšym vypadku savieckaj Rosijaj? Anhlija zastałasia Anhlijaj,choć miała kalonii šmat bolšyja za siabie. Tut treba lohka i viedańnie historyi,a nie svaja lakciovaja mierka.

Dalej jon paklikajecca na ZŠA i Kubu, dzie ŭ adnej jość anhielskaja mova,a ŭ druhoj hišpanskaja, adnak , ani adna dziaržava z hetych nia jość Hišpanijaj,ani Anglijaj.A čamu žmudziaki nie prynieśli svajoj movy? Paŭtaraju,Kuba i ZŠA tvarylisia ŭ inšych abstavinaCh.

("Z Biełaruskaj Praudy" Budzie dalej.